

Lejla Kusturica, aktivistica i direktorica Fondacije „Atelje za društvene promjene - ACT“, koja je dio Koalicije za zaštitu rijeka u Bosni i Hercegovini (BiH) govori o zaštiti rijeka u Bosni i Hercegovini.

Koalicija za zaštitu rijeka BiH je okupila brojne organizacije sa zajedničkim ciljem a to je zaštita jednog od naših najvećih prirodnih bogatstava, vode, rijeka. Ova borba traje već deset godina. I dođe trenutak kada se dešava jedna vrsta proboja. Mislim da je 2020. godina upravo godina kada je na neki način krunisana naša borba. Došli smo skoro do cilja. Ali, smo jako oprezni. Još uvijek zakoni i zakonski akti finalno nisu promijenjeni, govorim o Federaciji BiH, gdje smo intenzivno radili. Parlament je u junu rekao da treba zabraniti male hidrocentrale. Dosta aktivista je svojim tijelima štitilo rijeke, udružili smo naše snage, dobili smo internacionalnu podršku, i to je dovelo do određenih rezultata. I dalje čekamo finalnu zabranu, zakone, podzakonske akte, kojima ćemo moći investitorima reći da gradnja malih hidroelektrana više nije moguća, to nije zakonito u ovoj zemlji.

Imali smo vladu koja je pogodovala investitorima i svi zakoni i podzakonski akti bili su skrojeni da štite interese investitora, a ne interese građana. A rijeke pripadaju zaista nama svima. S druge strane je bila naša kampanja, dugogodišnja borba aktivista, protesti ispred Vlade Federacije. Sve to je na kraju dovelo do sastanka sa premijerom i ostalim ministrima nadležnim za ovo pitanje. Imali smo potpuni zaokret, kada je federalni premijer izjavio da su male hidrocentrale štetne, da energetske nisu efikasne. Mi smo tada predali listu kratkoročnih, srednjeročnih i dugoročnih mjera kako bi se zaštitile rijeke. Određeni zahtjevi su bili vezani za promjenu pravilnika na nivou Ministarstva okoliša i turizma, kojim bi se normiralo izdavanje ekoloških dozvola, da to više nije raspoređeno između kantona i Federacije, narodski rečeno da se ne zna ko pije, ko plaća. Jedan od značajnijih zahtjeva je bio ukidanje poticaja za male hidroelektrane. Svi pravilnici su u nekoj fazi izmjena. Nedavno smo imali sastanak sa ministrom energetike Nerminom Džindićem koji je rekao da će se ukinuti poticaji, to je obećanje.

Želimo da se napravi revizija svih dozvola za male hidroelektrane koje su izdate, ne samo planirane nego i izgrađene, da se dovedu u red, jer se sada ništa ne poštuje, ni biološki minimum, ni riblje staze, presušuju nam rijeke zbog toga što je dozvoljeno da se napravi 109 malih hidrocentrala. Ne možemo ih rušiti ali ih možemo dovesti u red, one koje ne budu mogle raditi kako treba, svu našu snagu ćemo usmjeriti da budu ugašene.

Dugoročno zaista želimo da voda, kao najvrednije bogatstvo u BiH bude ustavno zaštićeno. Nadamo se da ćemo napraviti pomake i u Republici Srpskoj. Rijeke ne poznaju granice, rijeka koja prolazi kroz cijelu zemlju ne može biti napola zaštićena, otpola nezaštićena. Mi smo u Koaliciji vrlo ujedinjeni, djelujemo zajednički na prostoru cijele BiH. Definitivno ćemo

sljedeću godinu imati fokus na Vladu RS.

Pratimo slučaj, podržavamo kolege koji brane rijeke, u ovom slučaju najintenzivnije Bjelavu, gdje se dešavaju sumnjive radnje, gdje je policija RS pokrenula istragu zbog falsificiranja potpisa vlasnika zemljišta kroz koje prolazi trasa za malu hidrocentralu. To je toliko jedna osiljenost investitora, u sprezi sa vlastima, zanemarivanja opšteg interesa da je to strašno. Ljudi neće odustati, baš zato što postoji potpuna svijest među velikim brojem stanovnika, a čini mi se da taj broj raste, da voda jeste život i da braneći rijeke branimo život, naš prvi dom. Bez šuma, bez rijeka nemamo zrak, nemamo vodu, nema života. Život u ovoj zemlji je ionako težak zbog teških socijalnih i ekonomskih uvjeta. Jedino što je ljudima preostalo jeste da koriste prirodu na neki održivi način i da imaju osnovne preduvjete za život, ali i to je napadnuto. Došli smo do crvene linije kada je bh. čovjek rekao da više ne može. Nadam se da će od rijeka krenuti druge promjene društva kako bi svi mogli živjeti dostojanstveno. Moram da kažem da je najveća zasluga osnivačice Fondacije Atelje za društvene promjene ACT unutar koje i ja djelujem, ona se zove Marsela Pećanac, Sarajka koja živi u Americi, okolišna aktivistica. Spletom okolnosti živi daleko ali nikada nije odustala od svoje zemlje. Pomaže Koaliciju za zaštitu rijeka, a nedavno je odlučila da osnuje Fondaciju. Nas dvije smo udružile snage, zajedno radimo. Ona je u Americi pokušavala, i to je bilo vrlo uspješno, da dođe do što većeg broja okolišnih organizacija, da ispriča priču, jer zdrava priroda Bosne i Hercegovine kao komada planete Zemlje važna je za cijeli svijet. Borba za zaštitu rijeka je prepoznata kao globalno značajna za spas posljednjih slobodno tekućih rijeka Evrope. Podršku su dali poznati okolišni aktivisti, poput glumca Leonarda di Kaprija. Kampanju globalno je podržalo preko 25 internacionalnih, najvećih okolišnih organizacija svijeta, sa članstvom od preko 30 miliona. Ta podrška, itekako značajna i dalje traje. Oni su uz nas, prate ovaj slučaj i kažu: 'Vlado Federacije, Vlado Republike Srpske, cijeli svijet vas gleda!'. Bila sam na rijeci Kolina, u istočnom dijelu BiH gdje je napravljena mala hidrocentrala, 'Jabuka', u selu u kojem nema puno mještana. Nisam mogla da vjerujem svojim očima da je neko tu napravio malu hidrocentralu. To je ustvari bogati potok, 30 centimetara širine. Kada govorimo o investitorskoj logici i logici svih onih koji su im pogodovali ovih zadnjih deset, petnaest godina, dali im dozvole, napravili strukturu unutar koje su mogli doslovno uništavati vodotoke o kojima ovise mještani, kada je to neko ugrozio onda stvarno, svaki potok, rječica u BiH je ugrožen. Moramo istrajati u borbi da uništavanje zaustavimo. A sve su ugrožene dok ne budu odbranjene. Da budu odbranjene, svi zajedno moramo da dišemo kao jedno i da se usprotivimo uništavanju što mislim da je javnosti i građanima postalo jasno. Pokret postaje sve masovniji. Međutim, nismo stigli na cilj. Život u BiH je jako težak, naš čovjek živi u gotovo nemogućim uvjetima, toliko je problema.

Kao aktivistica, imala sam priliku da radim sa raznim grupama, sa djecom, sa ženama, sa mladima. Broj problema sa kojima se se susreće svaki čovjek u ovoj zemlji, osim šake privilegovanih, koji se ponašaju kao da su vladari ove države, je ogroman. Dužnost nas svih koji se bavimo nekom tematikom je da na pristupačan način ispričamo ljudima šta je problem i da ih onda pozovemo da pruže podršku na neki realan i moguć način. Mene posebno raduje da je podrška sve veća. Količina poruka koje mi dobivamo na FB stranici Fondacije Atelje za društvene promjene ACT je ogromna, ljudi pronalaze razne načine da se uključe. Nedavno me jedan me gospodin kontaktirao i rekao; 'Ja ne mogu puno, ali htio bih da uplatim pet maraka za ručak jednom od aktivista na terenu. Ja želim da budem dio te borbe.'. I stvarno je uplatio pet maraka. Zaista, može se reći kako se zemlja se spašava i voli sa pet maraka. Nas ima tri miliona. Zamislite da pola stanovnika da po pet maraka. Ili pet minuta, ili pet sati. Zaista, vrijeme je novac. Svako može nešto dati. I drago mi je da ovaj pokret uspijeva da angažuje sve ljude.

Izvor: slobodnaevropa.org